

Naročnina: Za tuzemstvo z dostavo mesečno Din 5, četrtletno Din 15, polletno Din 30, celoletno Din 60; za inozemstvo Din 60 in poština posebej. — Oglasi po ceniku.

SOCIALIST

Glasilo Socialistične stranke Jugoslavije.

Izhaja vsak petek popoldne.
Nefrankirana in nepodpisana pisma se ne sprejemajo.
Sedež uredništva in uprave Ljubljana, Vidovdanska cesta šte. 2, pritličje.

Štev. 32.

V Ljubljani, dne 24. julija 1925.

III. Leto.

Koncert delavskih pevskih zborov v Ljubljani dne 1. avgusta 1925.

Nismo pretiravali, ko smo zadnjič napovedali, da bo koncert, ki ga prirede delavski pevski zbori 1. avgusta v Ljubljani, prav lepa manifestacija proletarske kulture.

Za koncert se je prijavilo res lepo število delavskih pevskih zborov — toliko jih naenkrat v Sloveniji še nikdar ni nastopilo. Pa tudi med delavstvom Ljubljane in tudi zunanjih krogov vlada za koncert prav mrzlično zanimanje. Priglašajo se cele množice udeležencev tako iz rudarskih revirjev kakor zlasti iz gorenjskega, ki obetajo prenapolniti veliko unionsko dvorano.

Posetniki koncerta se v svojem pričakovanju gotovo ne bodo prevarili kajti spored, ki ga spodaj objavljamo, je tako lep in pester, da bo nudil poslušalcem res obilo užitka.

Spored je naslednji:

I.

1. J. SCHEU: Delavski pozdrav.

Pojejo vsi zbori skupno pod vodstvom zborovodje: Kristo Perka.

II.

Slov. delavsko pevsko društvo „SAVA“, Jesenice.

Pevovodja: Davorin Tancar.

2. DAV. TANCAR: Venec narodnih pesmi.

3. V. LISINSKI: Tam gdje stoji...

III.

Delavsko pevsko društvo „NAPREJ“, Celje.

Pevovodja: Martin Stante.

4. H. VOLARIČ: Čolničku.

5. V. HAUSMANN: Strielac.

IV.

Delavsko pevsko društvo „SOLIDARNOST“, Kamnik.

Pevovodja: France Vidmar.

6. FRANC MAROLT: Oj ta soldaški boben.

7. JOSIP PAVČIČ: Stara lovka.

V.

Delavsko pevsko društvo „CANKAR“, Ljubljana.

Pevovodja: Kristo Perko.

8. Dr. GUSTAV IPAVIC: Oblaček.

9. J. SCHEU: Vzburjenje duhov.

Odmor.

VI.

Radničko pjevačko društvo „JEDNAKOST“, Zagreb.

Pevovodja: Boško Lolić.

10. DEGAYTNER-THARI: Medjunarodna.

11. BINIČKI: Tri djevojke.

12. VILKO NOVAK: Noć na moru.

VII.

Delavsko pevsko društvo „VINTGAR“, Dobrava.

Pevovodja: Vinko Ambrožič.

13. G. HERMEGH: Rdeča zastava.

14. I. FLEISCHMANN: Triglav.

VIII.

Delavsko glasbeno društvo Ljubljana.

Pevovodja: Kristo Perko.

15. EMIL ADAMIČ: Je pa davi... (z bariton-solo).

16. EMIL ADAMIČ: Serenada (z bariton-solo).

IX.

Pevski odsek „SVOBODA“, Hrastnik.

Pevovodja: Bruno Diermayer.

17. EMIL ADAMIČ: Vasovalec.

18. VASILIJ MIRK: Na trgu.

X.

Pevski odsek „GRAFIKA“, Ljubljana.

Pevovodja: Danilo Bučar.

19. OSKAR DEV: Jegerle.

20. PETER JEREB: O kresu.

Vojna Evrope proti Rusiji.

Italijanski časopis »Secolo« je priobčil pred par dnevi članek, v katerem opisuje priprave Evropskih velesil za oborožen nastop proti Rusiji. »Secolo« piše, da je zblizanje Francije in Nemčije tudi na političnem polju neizogibna posledica izvršenega zblizanja na gospodarskem polju. Sploh se bo vsa evropska politika preorientirala in sicer vsled sovjetov. Niti misliti ni, da bi Velika Britanija brez boja kapitulirala pred sovjeti. Izvršen bo velik vojaški pohod v Rusijo, ki vsled majhnih težkoč aprovizacije vojsk ne bo težaven. Dva milijona nemških nacionalistov se je že izreklo pripravljenih, korakati skupno s Francijo proti sovjetom. Po prizadevanju Velike Britanije da bo prišlo do te vojne najkasneje v dveh letih. Za vrhovnega poveljnika, da bo imenovan pruski general Hoffmann, bivši šef generalnega štaba v Hindenburgovi in Ludendorffovi armadi. Baje je tudi generalu Ludendorffu že zagotovljeno važnejše poveljniško mesto, če se do tedaj ne bo »preveč kompromitiral v političnem življenju.«

To vest je kakor rečeno prinesel »Secolo« in za njim vse evropsko časopisje, ki dostavlja, da je ta vest več ali manj resnična. Po naši sodbi je gotovo, da se v Evropi nekaj plete. Zlasti značilno je v tem pogledu potovanje angleškega zunanjega ministra pred par meseci, ko je obiskal vse važnejše evropske prestolice.

Takoj po tem potovanju so se pojavile v Evropskem časopisju vesti o protiruskem bloku, ki so pa, kakor se zdi na migljaj »od zgoraj« nenadoma utihnile.

Po drugi strani je pa evropsko ozračje prihuljeno mirno, in polno sopare in elektrike kakršna se pojavlja pred vsako hudo nevihto. Najboljši znak današnje dobe je krilatica: oborožen mir.

Kdor ima globokejši upogled v razmerje, ki vlada med Rusijo in zapadnoevropskimi državami, je v neizogibnem konfliktu med Rusijo in Evropo že davno prepričan.

Klub vsem bolševiškim eksperimentom je Rusija vendarle izvedla globoko samoupravo svojih narodov. Treba je priznati, da v kolikor je v Rusiji slab položaj, so vendar bremena porazdeljena med vse narode poenakomerno in se ne more reči, da ima ta ali oni narod kak posebne prednosti pred drugimi narodi ali plemeni.

Na drugi strani pa vidimo zlasti kolonijalne narode, ki se nahajajo pod upravo evropskih vojaških in njihov položaj zdalek ni odločno koršen je položaj vodilnih narodov ene države, pod katero upravo stoji dotična kolonija. Če pogledamo na primer Kitajce, Indijce, Arabce in tako dalje, ki se nahajajo po vsej čini v interesni sferi Anglije, potem vidimo, kakšno silno zaslužnje je izvedla Anglija nad temi narodi ali plemeni, kar se kaže v Zlasti iz Kitajskega so obdržali zadnjih petdeset let gorostasne vesti o izjemni vladavini, prebivalstvu in evropskem kapitalizmu. Kitajci so v svojem mestu so našli 24 tisoč nedotaklih otrok med 8 in 12 letom, ki so uslužbeni v tankarnih tekstilnih tovarnah in to po njihovi lastni volji. Če bi se to zgodilo v katerikoli evropski državi, bi se to zgodilo v nekaj dneh. Zlasti iz Kitajskega so obdržali zadnjih petdeset let gorostasne vesti o izjemni vladavini, prebivalstvu in evropskem kapitalizmu. Kitajci so v svojem mestu so našli 24 tisoč nedotaklih otrok med 8 in 12 letom, ki so uslužbeni v tankarnih tekstilnih tovarnah in to po njihovi lastni volji. Če bi se to zgodilo v katerikoli evropski državi, bi se to zgodilo v nekaj dneh.

proti evropski nadvladi in da vidijo v Rusiji svojega odrešenika, v katerega plemenite namene verujejo, ker je v lastni državi izvedel to, kar oni žele z vsemi mišicami svojega srca. Zanje je Rusija drug, boljši svet, ki se razlikuje od evropskih kapitalističnih držav kakor dan od noči.

Mogoče je, da pošilja tudi Rusija v te kraje svoje agente, ali ti agenti ne bi nič opravili, če bi ruski vzgled ne vlekli in če bi vzivali kolonijalni narodi vsaj iste pravice kakor jih uživajo narodi Rusije.

Evropski kapitalizem, zlasti angleški se je pričel zavedati, da se kriza v kolonijah lahko reši le na dva načina: Ali dati kolonijalnim narodom njihovo samoupravo po vzgledu Rusije, ali pa potlačiti Rusijo z oboroženo pestjo.

Da bi se angleški kapitalisti odločili za prvo pot, to je, da bi se odrekli izkoriščanja kolonij, ni pričakovati, ker bi to značilo, da so se odpovedali — kapitalizmu. Zato je nujno verjetno, da so se odločili za drugo pot — to je za vojno z Rusijo. Iz tega vidika so torej vsi, ki prodoro od časa do časa v evropsko javnost zelo, zelo, verjetne, da von

Motijo se tudi oni, ki mislijo, da Evropa ne bo začela vojne radi utrujenosti lastnih narodov. Sicer je ta utrujenost velika, a preka vojaškim spekulacijam in je prav gotovo vzrok, da se vojna še ni pričela. Na drugi strani se pa Anglija zaveda, da Rusija zlasti s svojim bolj konsolidiranim gospodarstvom in je vedno bolj opasna. To spoznanje sili Anglijo, da svojo namero čim prej izvrši. Tudi vidi tudi iz njihove politike do Nemčije, kateri so gotovo obljubili marsikatero olajšavo, če dohro izvrši anglejski posel na Rusijo.

Vse te okoliščine kažejo, da je vojna nevarnost resnejša, kakor bi se dalo soditi po običajni evropski diplomaciji. Zato ne bi odveč, če tudi delavstvo Jugoslavije dobro premisli vse okoliščine, ki lahko nastanejo, in se pripravi na vojno.

Zlasti je važna, da se na vsaki strani prediskutirajo se pred kongresom naših SSJ, da ob kongresu, ki se bo vršil letos jeseni v Beogradu, zavzame pravočasno svoje stališče in da bo odločil taktilno jugoslovanski socialistov k temu važnemu vprašanju. Se važnejša je pa ta diskuzija z ozirom na kongres socialistične internacionale, ki se bo vršil istega leta v Parisku.

Kakor smo jugoslovanski socialisti sicer še dokaj šibka stranka, vendar tvorimo v Parisku, ne kako v Beogradu, med evropskimi socialisti. Zato je vprašanje, ali bodo naši delegati, ki bodo odšli na kongres internacionale, uspeli, da v Parisku razprave o jugoslovanski politiki in evropski politiki končajo v korist jugoslovanskega naroda.

V Ljubljani, 24. julija 1925.

Deklaracija RR vlade.

Slednjac je skuhal Pance gošče, katero je prav, da, skupnem mesal zadaje tri mesece. Na splošno skupno, pretekli terek je podala yčica, inki, rade, y kateri je dela kopa linih besed, ki smo jih pa v Jugoslaviji že tako vajeni, da je nikogar, ni presenečeno, ob otvrti

Deklaracijo RR vlade priobčujemo zato, da jo naši čitatelji spravijo, da jo bodo kasneje lahko primerjali k dejanjem, ki bodo sledila medenim besedam.

Deklaracija se glasi:

»Gospodje nar. poslanci! Kraljevska vlada, sestavljena pod predsedništvom g. Nikola Pašića, smatra za svojo prvo dolžnost, da se predstavi skupščini ter jo seznani s programom svojega dela.

Sestav te vlade je rezultat sporazuma, doseženega med dvema najmočnejšima parlament. skupinama — narodno radikalno in hrvaško seljaško stranko —, ki predstavljata veliko večino naroda. Pri sklepanju tega sporazuma se je konstatiralo, da sta obe stranki popolnoma enih misli glede na temelje naše države, kraljevine SHS, kar priča tudi izjava vodstva HSS v narodni skupščini dne 27. marca t. l. in nadaljnje delo te stranke. Tako sestavljena vlada je složna v vseh pogledih glede na delo za ureditev naše države. Ravnotako je vlada složna in odločena, da vložiti ves svoj napor, da se racionalno organizirajo in pametno izkoristijo vse neizžrpane sile naše države in velika prirodna bogastva države, da se ustvari tako lepa in srečna bodočnost, kakršno naš narod z ozirom na svojo delavnost in svojo miroljubnost brez dvoma zasluži. Da pa ne ostane država brez sigurne obrambe, smatra vlada, da nam ne sme biti žal nobenih žrtev za prave potrebe naše vojaške sile, dokler je na svetu vojna sila eno od jamstev za osiguranje države od zunaj.

V ta namen se bo vlada pobrigala za popolno izvedbo ustave in za popolno uporabo obstoječih zakonov in za predložitev novih zakonov na temeljih, ki jih predvideva ustava in ki jamčijo popolno ravnopravnost Srbov, Hrvatov in Slovencev v vseh področjih ljudskega in državnega življenja. Določbe ustave se morajo izvesti v vseh novih odredbah in na celokupnem teritoriju kraljevine SHS brez kakršnekoli izjeme, tako, kakor to odreja ustava za našo edinstveno in nedeljeno kraljevino.

Gospodje narodni poslanci! Kraljeva vlada stavlja sebi nalogo, da izvede veliko in razumno štedenje v državi, da dela na izenačenju zakonov, da se pobriga za državljanske in politične pravice vseh državljanov v državi in za človeško in pravično postopanje vseh predstavnikov oblasti. Vlada bo ukrenila vse potrebno, da se bo resno nadziralo delo vseh državnih uslužbencev.

Od poslov, ki naj bi jih izvršila narodna skupščina, smatra vlada za dolžnost, da naglasi in omeni predlog zakona o dvanajstih, tiskovnega zakona, zakona o državnih odvetnikih, o ustrojstvu sodišč, o sodnijskih, o invalidih in o osnovnem šolstvu.

Za prihodnje zasedanje narodne skupščine bo vlada pripravila in predložila narodni skupščini tudi

sledeče zakonske predloge: zakona o občinah, s katerim naj bi se doseglo izenačenje zakonov o občinah v celi kraljevini, zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o civilnih uradnikih in ostalih državnih nameščencih, kar bi po drugi strani omogočilo povišanje prejemkov onih uslužbencev, ki bi ostali v službi, ali se sedaj izven službe, pa bi se po potrebi poklicali v službo, zakona o izenačenju davkov, zakona o agrarni reformi, zakona o izgaňanju dovoljenj za izkoriščanje vodnih sil, zakona o spremembah in dopolnitvah ter izenačenju zakonov o vodnih silah, zakona o vodnih drugih, ustanovljenih radi osuševanja močvirnatih ozemelj in namakanja suhih, in končno zakona o obrtnem kreditu. Poleg tega se bo vlada pobrigala za podpiranje in pospeševanje ribarstva in brodarstva.

To je, gospodje narodni poslanci, v glavnem sedanji delovni program vlade. Ko bo izvršen, bo vlada prišla z novimi predlogi pred narodno skupščino.

Zunanjo politiko države bo vlada vodila popolnoma v dosedanjem duhu, naslanjajoč se obenem na vse zaveznike in prijateljske sile, ki so nam pomagale pri ustvaritvi naše države. Vlada se bo držala in skušala še bolj učvrstiti sklenjene pogodbe o zavezništvu in prijateljstvu in veze, zasnovane s temi pogodbami.

Vlada se bo brigala, da tudi do ostalih držav polagoma ustvari čim boljše odnose.

Naša želja je, da narod s skupnimi naporii ozdravi od težkih nadlog, ki so po tej strašni vojni izžrpane več ali manj vse evropske države.

Veliko delo narodnega osvobodjenja in zedinjenja je bilo dovršeno z božjo pomočjo naših plemenitih in velikih zaveznikov in z legendarnim junaštvom in s težkimi žrtvami na krvi in imetju, ki jih je v preteklih vojnah doprinesel celokupen naš narod.

Velike žrtve in zasluge za delo zedinjenja dajejo našemu narodu pravico na dolgo dobo mirnega življenja, a nikdar niso bili izgledi za to boljši kakor sedaj. Kajti po storjeni deklaraciji v narodni skupščini od strani vodstva HSS, diktirani po dobljenih izkustvih, se lahko reče, da sta dva dela, a v stvari en narod, ki sta mnogo stoletij in pod tujim jarmom bila ločena, sedaj ne samo po samem dejstvu, temveč tudi po svojih čustvih in prepričanju pod eno streho, katero bosta radi splošnega blagostanja skupno i hotela i umela varovati in braniti pred sovražniki.

Razen tega jamči sporazum za sestavo skupne vlade dveh tako močnih parlamentarnih skupin popolnoma za hitro in uspešno delo v narodni skupščini, kar bo, tako se nadejamo, v najkrajšem času dalo vidne rezultate, katerih dobrodejni uplivi se bodo čutili v celokupnem

našem narodnem in državnem življenju.

S takimi svojimi pogledi na splošne državne in narodne potrebe se kraljevska vlada nadeja, da bo našla zaupanje in podporo v narodni skupščini.

To vladno deklaracijo je celokupna skupščina poslušala s precejšnjo rezerviranostjo in govornika so navzoči večkrat prekinjali z medkljici.

Avgijev hlev.

(Delavske razmere v monopolskih obratih).

Stare praljice pripovedujejo, da je bil v stari grški hlev po imenu »Avgijev hlev«, v katerem je bilo toliko gnoja, da ga ni mogel nihče izkudati. Ko se je lotil po mnogih brezuspešnih poskusih tega dela junak Heraklej in ga tudi izvršil, mu je bilo vpisano to med dela, ki so mu prinesla nesmrtno slavo.

Pri nas imamo več takih Avgijevih hlevov in kdor čuti v sebi sile Heraklejeve, bi našel pri nas več ko dovolj dela.

En tak hlev je gospodarstvo naših monopolnih obratov. Teško je reči, kdo je tu pravzaprav gospodar in kdo nosi za to glavno odgovornost. Gospodarji monopolnih obratov so uprave monopolov, razni gospodje finančni ministri in 313 poslancev narodne skupščine. Vse to je povezano med seboj z vsemi čudeži birokratizma. Ni čuda, da to gospodarstvo ne funkcionira.

Najuglednejše gospodarske rešitve so imele zadnje leto priliko pritoževati nad upravno in komercialno težkopadnostjo te uprave. Mi pa bomo opozorili v naslednjem na drugo stran te slike: Na položaj delavstva v naših monopolskih obratih.

Kakor v večini naših državnih obratov, tako hočejo tudi tukaj odtehtati upravne in komercialne nedostatke z odiranjem delavstva. In namesto, da bi služile ekonomske in socialno-politične razmere državnih podjetij privatnim podjetjem za vzor, je ravno narobe. Najhujše pijačke morejo najti za svoje ravnanje vedno v tem opravičilo, da ravna država s svojimi delavci še slabše. Med vsemi državnimi obrati najslabši pa so monopolski obrati.

Ti se obnašajo napram svojemu delavstvu tako, da postaja to že pravi škandal.

Mi bomo v naslednjem to trditev dokazali:

Delavci v naših tobačnih tovarnah imajo tele dnevne plače: profesionisti (mizarji, ključavničarji, strojniki) 39.— Din, moški delavci 31.— do 32.— Din, ženske delavke pa od 28.— do 29.— Din.

Pred vojno so bile plačane pri nas moške moči od 2.5 do 5.— kron, ženske pa od 1.70 do 3.40. Kategorije, ki so bile pred vojno boljše plačane, zaslužijo danes le 46 do 50% svojega predvojnega zaslužka.

Profesionisti tobačne tovarne zaslužijo povprečno 25 do 30% manj, kakor profesionisti iste stroke v privatnih poklicih.

To razmerje bi bilo v normalnih razmerah nemogoče, omogoča ga le brezposelnost in kriza na delavnem trgu. Med tistimi, ki to krizo nečutenosti izkoriščajo, stoji v prvi vrsti naša monopolna uprava in vsi ki za njo stojijo: To so gospod finančni ministri in Narodna skupščina. Če smo to ostro besedo s vsem tem, kar smo povedali, še premalo podprli, naj navedemo še sledeča dejstva:

V Avstriji — ki se ima boriti pri auditvi svojih financ z vse drugačnimi težkočami kot naša država, imajo monopolski delavci za več kot polovico boljše plače, nego pri nas.

Pri osemindeset urnem delavniku zaslužijo tam monopolski delavci od 33.8 do 58.8 šilingov na teden. S tem denarjem si mora kupiti delavec v Avstriji toliko, kakor če bi zaslužil pri nas 50.5 do 90.— Din na dan.

Pri tem dobivajo tam vpokojenci 750.— do 1200.— Din mesečno pokojnine. Na Češkem imajo profesionisti 15.8 do 18.6 ČK temeljne plače, 13.6 ČK draginjske doklade, 7.2 do 7.9 ČK doklade od službenih let na teden.

Ako prenesemo to v dnevno mezdo in po draginji življenjskih potrebščin v našo valuto, bi znašale plače profesionistov 42—63 ČK, ženske pa od 25 do 37 ČK.

Povprečna plača v čeških monopolnih obratih znaša 40.— Din.

Razlika je že pri plačah ogromna. Še bolj kričeča pa postaja ta razlika, ako vpoštevamo še kako skrb tu in tam za bolne in onemogle monopolne delavce.

Za slučaj bolezni so naši monopolski delavci zavarovani. Treba pa je tu kot kuriozum povedati, da imamo v naši monopolski upravi ljudi, ki smatrajo celo to za nadležen izdatek, ki bi se ga morali monopolski obrati kot državni obrati prav za prav iznebiti. Od takih ljudi je težko zahtevati iniciative za moderen službeni pravilnik, ki bi urejeval tudi zavarovanje za starost in onemoglost.

Na drugi strani pa je tudi težko zahtevati, da bi naše delavstvo brez protesta privolilo, da se še tozadevna bivša avstrijska zakonodaja poslabša, — zlasti ko vidi, da se je ta zakonodaja v drugih nasledstvenih državah, pred vsem v Češkoslovaški in Avstriji znatno izboljšala.

Zgoraj smo že omenili, da dobivajo v Avstriji monopolski delavci po 35 letni službi — 1240 Din pokojnine. Vdove $\frac{2}{3}$ te pokojnine, razen tega še otroci vzgojevalne prispevke.

Na Češkem znaša pokojnina po 35 letni službi 80% ali če navedemo zavarovane mezde. Za presojanje višine pokojnine en primer: Ženska delavka (zavijalka trabuk)

I. P.:

Pred tridesetimi leti.

(Dalje.)

Le par korakov in bili smo v gostem smrečevju. Bistrega očesa je bil Nace vedno in zato je tudi v teški situaciji v kateri smo se nahajali, kmalu našel odrediščno sredstvo za naše skrivnostne namene. Stali smo na zborovališču. Auditorij, par sto smrek, je nepremično pričakoval slavnostno otvoritev revolucijonarnega shoda. Ko se je Nace parkrat okrog svoje osi okrenil, je nemo pokazal odrezek debele smreke, kar je bilo znamenje, da se ima predsedstvo shoda okrog njega namestiti. Potem, ko je imenoval sodr. B. predsednikom, sodružico K. podpredsednicom, sodr. J. tajnikom in sodružico M. tajnikovom namestnicom in samozavestno sebe imenoval vladnim komisarjem, ki je imel težko nalogo cenzure pričakujočega referata in po tem se razvite debate. Sree mi je počelo

utripati, ko je novopečeni predsednik najestetičnije stopil za smrekov odrezek in v svečanem tonu pozdravil polnoštevilne poslušalce, ki so stali že par desetletij na svojem mestu in otvoril zgodovinski shod z navedbo velepolitičnega dnevnega reda: Poslušalci so mirno in brez ugovora vzeli pozdrav na znanje, predsednik pa je z povdarjajočim glasom menil, kot določenemu poročevalcu, podelil besedo. Prvič v življenju mi je bilo stopiti na govorniški oder pod milim nebom. Kolena so se mi ušibile in nekaj me je tiščalo za vrat. Ojunačil sem se in stopil na smrekov odrezek. Govoriti sem začel s pritajenim glasom, ki se je vedno bolj in bolj poglabljal, dokler nisem slišal iz vseh krajev smrečevja polno odmevov, ki so vsi pritrjevali mojim izvajanjem.

Govoril sem in govoril čez pol drugo uro. Kaj sem govoril ne vem, vem pa, da nisem ničesar okrog sebe videl, niti bliščočih se oči, moja

izvajanja strogo zasledujočega vladnega komisarja Naceta. Ko sem končal in raz odrezka stopil, je zavladala grobna tišina okrog mene. Toda le par trenutkov. Nace je vstal iz mehkega mahu, ki mu je nadomeščal uradni stol, se razkoračil in slovesno izjavil, da je bil moj prvi nastop pred »zbrano publiko«, proti vsakemu pričakovanju srečen. Ko so moji tovariši to velevažno izjavo slišali, so ji unisono pritrdili, kajti ker je bila Nacetova, je bila gotovo merodajna.

Po končanem sijajnem shodu smo se šli na Rožnik krepčat in svoje bogate izkušnje izmenjavat. Nace, ki je že preje osvojil načelo: »Reden ist Silber, Schweigen ist Gold«, je bil vedno malobeseden zato pa so tem hitreje delale njegove oči in kazalec desne roke.

Nace je seveda, po svoji velevažni izjavi, v ugledu pri meni skočil za par stopinj, kajti sedaj sem bil trdno prepričan, da bom nekoč slaven govornik. Toda Nace še ni

miroval. Določil mi je še važnejše vloge. Retorične vaje so se vsako nedeljo pred »zbranim občinstvom« na Rožniku plodonosno ponavljale, stara branjevka na Tržaški cesti nasproti Tavčarjeve hiše, je pa vsako soboto skrbno skrbela, da je bil lokal pravočasno odprt in zajtrk pripravljen. Postali smo njeni stalni gostje in to do zaključka semestra rožniške fakultete. Profesor retorike je bil očitno s svojimi učnimi uspehi zelo zadovoljen, čemur je dal s tem duška, da je prevzel vso ceho na svoja ramena, če smo bili mi suhi. Postali smo torej govorniki perexcellence.

Prav v tej dobi se je začelo med ljubljanskim delavstvom neko tajinstveno gibanje. Mizarji in kovinski delavci so razvijali sistematično agitacijo za ustanovitev svojih strokovnih organizacij. Med tem ko je kovinarje, na vse pretege mučil Nace, so mizarje preganjali s. Petrovčič, Zupan, Letnar itd.

(Dalje prihodnjič.)

dobi tam 360.— Din mesečno pokojnine. Kakšne pokojninske pravice je naše delavstvo že po bivši avstrijski zakonodaji imelo? (Zadnja ureditev po zakonu z dne 1. januarja 1910). Kdor je imel 35 let službe in je dosegel starost 60 let, je zamogel zaprositi po tem zakonu za penzijo. Invalidne penzije so znašale mesečno:

	v razr.	v predv.	odg. vr. v Din
			1:17
I.	10—40	170—580	
II.	12—48	200—810	
III.	15—56	254—950	
IV.	16—64	270—1090	
V.	18—72	306—1260	
VI.	20—80	340—1360	

Iz tega je razvidno, da so mogli naši monopolski delavci pred vojno kolikor toliko mirno gledati v starost.

Njihovo delavno razmerje je bilo tako urejeno, da je služilo vsem privatnim podjetjem za vzor.

Razumljivo je, da se to delavstvo briga, kakšna bo sedaj njegova usoda, ko se je zgodila velika sprememba, ko smo dobili svojo narodno državo, katero je pozdravilo leta 1918, tudi naše delavstvo kot preobrat na bolje.

Zato se živahno interesira, kakšni so osnutki za ureditev delavnega razmerja monopolskih delavcev, — vsaj pri tem ne gre za bagatelo, ampak za eksistenčna vprašanja, ki se ne smejo urejevati, ne da bi se zaslišale prizadete stranke.

Na direkciji monopolov pa mislijo drugače:

Oni smatrajo osnutke za ureditev delavskega razmerja, za uradno tajnost, — ki je ne izdajo nikomur.

Vsa prizadevanja organizacij monopolskih delavcev in menda tudi poslancev, da se ustrezno upravičenim željam delavstva, in da delavstvu nov osnutek na vpogled, predno postane pravomočen, so bila zaman.

Monopolska uprava ne izda te uradne tajnosti nikomur, ona odloča o usodi delavstva brez delavstva.

Tu nastane vprašanje: Ali ni v celi naši Narodni skupščini, ali ni v vladi, — ali ni med vsemi onimi, ki so za vse to soodgovorni miti enega, ki bi proti temu glasno protestiral, ki bi čutil, kako mora tako postopanje odjekniti v dušah našega delavstva, ki bi gospodu upravniku monopolov dopovedal, da ni voljan mirno gledati, kako postaja urejevanje ekonomskega in socialnega položaja našega monopolskega delavstva pravi škandal.

Radič na svobodi.

Z imenovanjem nove vlade je bil izpuščen na svobodo tudi predsednik HSS g. Stefan Radič, ki se je takoj peljal na Bled, da se zahvali kralju za velikodušen čin.

O avdijenci je izbrljal cele mernike fraz, v katerih se prav po bizantinsko laska dvoru — tistemu dvoru, o katerem je še pred par

mesece govoril stvari, ki jih ne moremo napisati, če nečemo izvati rdečega svinčnika g. cenzorja. Pred posetom kralja je pa poslal Radič kralju brzojavki, ki kažejo v najjasnejši luči vso komedijsko naravo tega zapeljivca hrvaškega ljudstva.

Brzojavka, ki jo je poslal na Bled kralju se glasi:

»S slovansko dalekovidnostjo, z državniško oceno razmer in ljudi, z mirom prevzvišenega svojega očeta, z odločnostjo plemenitega svojega značaja, a v popolnem skladu s sijajnimi svobodomiselnimi in ustavno-parlamentarnimi tradicijami doma Karagjorgjevičev ste pospešili in osigurali narodni sporazum kot veliko delo narodnega izmirjenja na kmetiskem temelju dela in poštenja, na ustavnem temelju zakonitosti, ravnopravnosti in svobode, a v težnji k večnim idealom človečnosti, pravice in miru. Naj Bog blagoslovi in poživi Vaše Veličanstvo in naš ves vladarski dom. — Stjepan Radič. — Istočasno je poslal Nikoli Pašiću ta-le brzojavni pozdrav: »Skozi vso gostoto megle medsebojnega nepoznavanja in nezaupanja in skozi se go-

stejšo mrežo laži in spletk ste Vi z dalekovidnostjo svojega uma, dano od Boga, uvideli vso veličino, a tudi vso težino narodnega sporazuma in ste naravnost neslišno in nevidljivo utrdili in izvršili veliko delo, da izgradimo mi Hrvati in Srbi kot srce celokupnega našega naroda kot stožer nove naše skupne države z vstrajnim skupnim delom vzor slovanske kmetijske države v urejeni svobodi, v vseobčji prosveti in blagostanju in v praktični ter popolni izvedbi človečnosti, pravice in mira. Naj Vam Vsevišnji da doživeti čim najbolj zdrave in obilne sadove iz tega Vašega velikega dela.«

Zlasti brzojav, ki ga je poslal g. Pašiću kaže, kako se suka vsa politika Radiča okoli umazanih osebnih interesov njegove porodice. Kaj vse ni izrekel Radič o Pašiću. Najmilejša psovka je bila: »batinaš«, »korupcijonist«, »kraljevaš« in slične cvetke. Sedaj pa, ko se je z njim »partijsko pogodil«, pa pošilja brzojave v katerih mu kuje slavo v sama nebesa.

Vse to pravijo, da je bil hrvaško-srpski spor in sedaj je to Srbo-hrvaški »sporazum«.

Politične vesti.

Novi umori v Bolgariji.

Zadnje je bil zopet storjen političen zločin, ki kaže z bengalično lučjo na razmere v Bolgariji. »Neznani« morilci so umorili komunističnega poslanca Nikolo Gabrova v njegovi hiši v Sofiji. Oblasti seveda storilcev niso našle — ker jih niso iskale! Pred padcem Stambolijskijeve vlade je bil Gabrov jako agilen član socialistične stranke. Ker pa stranka po bestialnem umoru Stambolijskega ni izvajala najostrejših konsekvenc napram storilecu — Cankovim hlapcem — je Gabrov izstopil iz stranke ter prešel h komunistom. Vsekakor bodo morali napeti bolgarski socialisti druge strune, če bodo hoteli, da se režim v Bolgariji spremeni in da jim ne bodo izstopili iz stranke vsi, ki hočejo ostrejšega boja proti Cankovi mesariji.

Opozicija proti Cankovu.

Znano je, da se v Bolgariji prakticira zelo enostavna metoda, kako treba ravnati s političnimi aretiranci. Moža, ki pride policiji v roke in odpotuje v zapor, nekega dne »zmanjka«. Stvar se pojasni, ako ne gre drugače, običajno pa niti ne. Zmanjkalo pa ga je na ta način: Mož je dobil v zaporu kratkoma bodalo pod rebra. Oficijelno zato, ker »je hotel pobegniti«, a so ga opazili in ker se ni hotel klicu pokoriti, je morala straža storiti svojo dolžnost. Tako jih je »pobegnilo« že na stotine, na tisoče od Stambolijskega dalje; vsi so šli po isti poti v smrt.

Te razmere rode vedno več odpora in nazadnje so prišli celo me-

ščanski »radikali« do tega, da so pričeli javno kritizirati ta sistem. Pričakovati bi bilo, da bi tudi bolgarski socialisti nekoliko živahnejše udarili po Cankovu.

Zmaga francoske levice pri upravnih volitvah.

Pri nedeljskih volitvah v generalne svete je bila opažati nepričakovano majhna udeležba, ki se ne more upravičiti ne z volilno utrujenostjo in še manj z dejstvom, da je precejšnje število volilnih upravičencev na počitnicah.

Že prvi rezultati volitev so pokazali napredovanje levičarskih strank, dasiravno je levičarski kartel to pot v Alzaciji in Lotaringiji precej nazadoval. Komunistična stranka pa je doživela velik poraz.

Po zadnjih uradnih rezultatih je bilo izvoljenih 115 konservativcev in liberalcev, 236 republikancev, 223 levih republikancev, 138 radikalnih republikancev, 444 radikalov (Herriotovcev) in socialističnih radikalov, 49 socialističnih republikancev, 91 socializmov in 2 komunisti. Potrebno je 96 ožjih volitev. Dva rezultata še nista znana.

Po teh volitvah izgubijo konservativci in liberalci 6, republikanci 45, levičarski republikanci 35, komunisti 5, radikalni republikanci pa pridobijo 11, radikali in socialistični radikali 58, socialistični republikanci 3 in socialisti 19 mandatov. Levičarski kartel pridobi v celem 91 sedežev.

Vojna v Maroku.

Vstaja v Maroku je v popolnem teku. Po zadnjih vestih je zaznamo-

vati napredovanje vstaških čet na celi črti, tako da je že ogroženo glavno mesto Fez.

Vrhovni vodja vstašev Abdel Krim zbira svoje čete k odločilnemu napadu. Tekom zadnjih napadov vstašev se je moglo ugotoviti, da je med njimi kakih 15 tisoč mož, ki so organizirani popolnoma po evropskem vojaškem vzoru in oboroženi z najmodernejšimi puškami in kanoni.

Francoske izgube so znašale do konca preteklega meseca 1475 mrtvih in 2425 ranjenih vojakov. Med francoskimi četami je močno razširjena protivojna propaganda.

Franciji se je ponudilo 12 ameriških letalcev kot prostovoljci za vojno v Maroku. Francoska vlada je ponudbo sprejela. Po zadnjih vestih je ponudila tudi Poljska celo divizijo svojih čet v pomoč Franciji v Maroku. Ako bo francoska vlada to ponudbo sprejela še ni znano.

Newyorško časopisje pa raznaša vest, da je Abdel Krim naročil pri neki njujorški tvrdki 100 aeroplanov za svojo armado.

Mehika.

(I. G. B.) Glasom časopisnih poročil se je združila organizacija sprevednikov, strojevodij, kurjačev in kretnikov z organizacijo »Confederation de Sociades Ferrocarrileros«. Ta organizacija šteje 42.000 članov in je ponovno delala na to, da se obe organizaciji združita.

Upajo, da se bo izkazala nova zveza kot enotna boja zmogla organizacija železničarjev.

Razkroj v radičevskem klubu.

Radičev salte-mortale, ni, kar je razumljivo, najboljši vplival na njegov parlamentarni klub. Posamezni poslanci tega kluba dobivajo od svojih volilcev huda pisma v katerih je izrečena ostra graja napram najnovejši taktiki radičeve stranke. Pod vplivom teh pisem so začeli oponirati na klubovih sejah in to celo v pričo samega St. Radiča, o katerega nezmožljivosti so bili do sedaj tako prepričani, da se mu ni upal nihče niti z besedico ugovarjati. — Prvotno so izstopili iz kluba že vsi zajedničarji in na zadnji seji so se pobunili zopet trije poslanci, ki so zapustili klub, en poslanec Kukelj — je pa že odšel med volilce da organizira odpor v masah. — Kakor poročajo krogi, ki stoje blizu teh upornikov se bo osnoval že prihodnji teden nov klub iz teh poslancev, ki se bo imenoval Hrvatski klub.

Širite „Socialista“

Krema za čevlje »Neosan« je plod izkustev več desetletij.

LISTEK.

Stockholmska spomenica.

Srbi in Hrvati, jezikovno eno ljudstvo, prebivajo z okoli 7 milijoni v monarhiji, s 5 milijoni izven nje. Rumuni in Srbohrvatje kot prebivalci Podunavskega dežela pa spadajo v očitnem nasprotju s Poljaki in Malorusi gospodarski h prometni enoti podunavske države.

Slovenci z 1½ milijona duš so po geografski legi in njih kulturnem stremljenju, narodna enota s Hrvati in Srbi, po svoji legi med Adrijo, Alpami in svojo dotiko s Hrvati in Srbi v Dravski in Savski dolini pa ena gospodarska enota. Slovenci, Hrvatje in Srbi predstavljajo nepretrgano kulturno in gospodarsko enoto, sposobno gospodarskega razvoja. V jezikovnem oziru je razdalja Hrvatov in Slovencev manjša od one Švabov in Bavarcev. Hrvatje in Srbi med seboj kažejo le manjše razlikosti na-

rečja ene skupine. Eksistenca Slovencev je, vsled njih položaja, stisnjena med Italijani, Nemci in Madjari in po njih geografski odlični legi ob Adriji in neposredni zvezi s Hrvati in Srbi Primorja in Dalmacije nacionalni in gospodarski mogoča le s priključitvijo na veliko Jugoslovansko grupo.

Slovaki so politična enota s Čehi, jezikovno med seboj ne bolj razdaljena nego Slovenci in Hrvatje.

Nemci tvorijo le v Alpских krajih sklenjeno enoto, v ostalem pa so obrobno in kolonijsko ljudstvo, naslovljeni na Nemčijo kot glavno maso, raztreseni med Madjari in Rumuni ter v manjših delih v jezikovnih otokih med Jugoslovani. Kakor so Alpski Nemci odvisni kulturno od Nemčije, tako so gospodarski nakazani na skupnost s Sudetskimi in Adrijskimi deželami. Kljub temu pa Nemci teže vsled njih državne vzgoje in ideologije gospodarski celo proti lastnemu interesu k Nemčiji.

Madjari zagrajeni od vseh strani od Slovanov, Nemcev in Rumunov, brez izhoda na morje, pretkani z brezštevilnimi nemškimi, slovanskimi, rumunskimi jezikovnimi otoki na planem, židov v mestih, vsled zgodovinskih spominov odlično zavojevano ljudstvo, vidijo v nasilni politiki proti sostanovalcem drugih narodnosti edino oporišče lastne eksistence. Dejanski čudovito naraščanje števila Madjarov statistično ne predstavlja prirodne etnografske rasti, ampak rezultat prisilnega raznarodovanja Slovanov in Rumunov in po večjem prostovoljno asimilacijo Nemcev in Židov. Vodeči položaj Madjarov je torej dejanski razumljiv in ob enem mogoč edino le iz njih nasilne politike. Nastavljeni po kulturi in pasmi na druga ljudstva, se Madjari ne morejo drugače vzdržati nego s posrkanjem tujih življenj. Njih zgodovinski spomini pa jih postavljajo kot tekmece za gospodstvo cele Podunavske države in tudi go-

renjih balkanskih dežela. Naslov v kroni ogrskega kralja kot gospoda Dalmacije, Hrvatske, Bosne, Srbije, Bulgarije in Rumunije jasno izraža narodne ekspanzijske meje Madjarov.

Italijansko južno Tirolsko, Trentino in plana Furlanija ob spodnji Soči do Krasa etnografsko in gospodarski spadajo k Italiji. Z odstopom Venecije l. 1866., ali pa vsaj 1878, morala bi se stalno zažrtati in uravnati kulturno-geografska meja med Avstrijo in Italijo ter potegniti trdno mejo med obema državama. S tem bi bilo doseženo polno edinstvo Italije. V Julijskih predalпах Venecije stanuje okoli 40.000 Slovencev, ki se kompaktno naslanjajo na Slovence Primorja, z izločitvijo teh, bi bila dosežena naravnost nacionalna enota Italije.

(Dalje prih.)

Tedenske vesti.

Kraj. org. SSJ in KDZ v Hrastniku je sklenila na občnem zboru, ki se je vršil pred nekaj dnevi, da prestopi v sestav oficijelne SSJ.

Pozdravljamo ta korak, ki je za konsolidacijo socialističnega pokreta izredne važnosti. Korak za korakom se bližamo tistemu trenutku ko bo stala napram enotni kapitalistični fronti enotna in akcijsko zmožna socialistična politična organizacija. Hrastniškemu delavstvu pa svetujemo naj se oprime svoje politične organizacije, ker je njegov spas le v močni, enotni politični organizaciji.

Razdor med češkoslovaškimi komunisti. Komunistični poslanec Krejči je naznamil parlamentarnemu predsedstvu svoj izstop iz komunističnega kluba in je priglasiel vstop v klub neodvisne komunistične stranke. Krejči je bil izvoljen na Slovaškem. Nadalje sta prestopila med neodvisne komuniste slovaška poslanca Svetlik in Kunst.

Opičji proces v Ameriki.

V Daytonu v Ameriki se je vršil te dni senzacionalen proces proti profesorju Scopesu, ki je bil obdolžen, da je učil mladino v šoli darvinističnih teorij. Po teh teorijah, kakor znano izhaja, da človek ni bil vedno tak, kakršen je sedaj, temveč se je razvil iz manj ali več razvite živali, najbrž iz opice.

To teorijo uče v Evropi že po vseh srednjih šolah, in cerkev se je s svojim Adamovim rojstvom tej znanosti že nekako prilagodila. V Ameriki pa izgleda, da so trdovratnejši in so obsodili prof. Scopesa na 100 dolarjev globe.

Svobodomiselno časopisje celega sveta se hudo zgraža nad to sodbo in bo vsekakor ugled Amerike zelo oškodovan.

Zmanjšanje števila brezposelnih v Poljski. Tekom meseca maja je po uradnih podatkih padlo število nezaposlenih v Poljski od 178.480 na 173.140 oseb.

Papež blagoslavlja bolgarskega kralja. V petek 17. t. m. je sprejel papež bolgarske svetoletne romarje, ki so mu izročili tudi pozdrav svojega kralja. Papež je govoril o bolgarskih kraljih, ki so prihajali v Rim in je izročil za kralja Borisa svoj apostolski blagoslov.

Poset kralja in kraljice v Zagrebu.

Nekateri beogradski listi poročajo, da poseti kralj Aleksander s kraljico Marijo in prestolonaslednikom tekom meseca septembra službeno Zagreb kot prestolico hrvatskega dela države.

Ta poset bo nosil v vsakem oziru službeni značaj. Zasnovan je kot manifestacija baje izvedenega izmirjenja med Srbi in Hrvati in bo predstavljal triumf moči in edinstva naroda in države na znotraj in na zunaj.

Idejo za ta poset je baje dal sam Stjepan Radić in je za slučaj, da se izvede njegova ideja, obljubil, da privede v Zagreb 80.000 hrvatskih kmetov, da se poklonijo kralju in kraljici in ju pozdravijo. Pri tej priliki se izbere tudi ena izmed zagrebških palač za kraljevski dvorec, kjer bo vladarska dvojica stanovala, kadarkoli se bo mudila v Zagrebu. Kakor zatrjujejo, bo za kraljev dvorec izbrana staroslavna palača hrvatskih banov na Markovem trgu, ki bo v to svrhu vsestransko restavrirana.

Keltski grobovi na Koroškem. Kakor poročajo, so pred par dnevi izkopali dobro ohranjene keltske sklede iz rimske dobe. V kameniti grobnici, komaj pol metra v zemlji, so našli troje okostij. Eno je bilo od odrasle osebe. Na vsaki strani tega skeleta pa po en manjši otroški skelet. Poleg okostij se je našlo nekaj medenih okraskov, bronast prstan, nekaj fibul in bakren rimski novce s podobo cesarja Konstantina Avgusta, na drugi strani pa genij z vencem v roki. Mrtveci so bili pokopani tako, da so bili obrazi obrnjeni proti solnčnemu vzhodu, kar je tipično za keltske grobove.

Izjava.

V »Narodnem dnevniku« čitam, da sem pretekli teden interveniral v prid »Nacionalnega bloka« in proti vstopu Radićevcev v vladu, češ da so premalo monarhistični.

Izjavljam, da je to navadna izmišljotina, ker jaz nisem nikjer in v nobeno korist interveniral.

Baška, 19. VII. 1925.

Anton Kristan.

DOPISI.

Celjski občinski svet na mrtvi točki. Že dalje časa se opaža, da v N. B. nekaj ni v redu. Odsekove seje skoro nikdar niso več sklepne, gospodje občinski odborniki od večinskega bloka sabotirajo nameno ali iz malomarnosti seje. Seja finančno-gospodarskega odseka, ki ima v vsaki občini najvažnejše stvari za reševati, že večkrat zaporedoma ni bila sklepna, ravno tako se godi drugim odsekom. Za ponedeljek dne 20. t. m. je bila za pol 19. uro sklicana občinska seja. Zupan ves nervozen je začel ob 19. uri pošiljati občinske slugo od enega do drugega občinskega odbornika, da naj vendar pride na sejo. Ob 20. uri je moral ugotoviti, da seja ni sklepna. Imeti je hotel pooblastilo, da smejo o važnih stvareh, ki so obenem tudi nujne, klubovi predsedniki in referenti odsekov sami odločevati proti naknadni odobritvi. Sodrugi Koren je proti temu nazarju in početju odločno protestiral, ter zahteval, da se naj občinski odborniki večine držijo dela, zakar so bili izvoljeni, stranke, ki so v N. B. zastopane, pa naj skrbijo, da bodo njih odborniki prihajali na seje. Da so sedaj počitnice itd. ne more in ne sme biti izgovor, saj ste pri volitvah spravljali na volišče ljudi, in če bi se nahajali tudi kje v Afriki. Narodni blok se nahaja v razkroju. Narodni socialisti, ki so po milosti demokratov dobili pri volitvah 7 odborniških mest, so razžaljeni, ker niso dobili enega zastopnika več v ravnateljstvo mestne hranilnice. Pri izžrebanju članov ravnateljstva je bil izžreban

dat s. Koren, katerega so reklamirali N. S. zase, kar jim je pa izpodletelo. S. Koren je zopet izvoljen, vsled tega napovedujejo v občinskem svetu ostro opozicijo. Nam je to čisto vseeno, samo žal nam je, da se niso pridružili k opoziciji, ko je šlo za odpust občinskih delavcev. Opozicija za kakšen narodno socialističen lari fari je brezpomembna. Vsekakor je ta pojav za N. B. značilen in to je očitno vidno že tudi g. župan čutil, vsled česar je tudi izjavil, da najbrže kakšnih 6 tednov ne bo nobene občinske seje. Najbrže misli, da se bo ta spor do tedaj oblašil, kajti lastnosti in principi NSS in njih občinskih odbornikov so vsem predobro znani. Če pa koalirana večina ne bo našla izhoda, je redno delovanje obč. odbora ogroženo. Občinski odborniki radikalne stranke dobivajo po preokretu v vladi tudi zmirom večji apetit in tako se lahko zgodi, da bo ta na takšen velikanski pomp inštalirana zmaga N. B. po krivičnem večinskem volilnem sistemu razpadla. Posledica tega bo kakšen radikalni gerent in nato nove volitve. Mi se veselimo tega samo v toliko, ker se zmirom bolj jasno vidi, da je treba krivični volilni red odstraniti, da bodo dobile manjšinske stranke ono število mandatov, kolikor jim jih gre po oddanih glasovih. Med šestimi tedni bomo imeli še večkrat priložnost, da spregovorimo o občinskih zadevah.

Marenberg. Delavstvo tukajšnjega kraja je neusmiljeno tlačeno in izžemano po kapitalističnemu režimu. Pred dvema leti je dobilo dobrega zagovornika in bojovnika za delavske pravice v osebi s. Go-

milarja. Takoj prvi teden po dohodu smo spoznali, da je navdušen socialist. Vsled njegovega vpliva in agilnosti je bil tudi izvoljen v maju t. l. predsednikom kraj. org. SSJ. Ni se strašil odkritega boja z meščanskimi strankami. Kako je bil priljubljen med tukajšnjim delavstvom, je pokazala odhodnica, katero so mu priredili ob priliki njegovega odhoda. Tako se je zbral pevske krožek, ki je zapel par lepih pesmi. Vsled denunciacije nekega fantiča nemškega „kulturista« in pa laži, ki jih je trosil, se je g. Gomilar umaknil in odšel. Na njegovo mesto so pa spravili nekega nemškutarja, ki ga je sram, da ga je došla slovenska mati. Častitamo na tej pridobitvi g. Langeršku sam. demokratu in njegovemu poslovodju. Sodrugi, za to njihovo dejanje naj sledi tudi primerno plačilo. Dolgo časa so nas rubili in izrabljali, ali sedaj mora biti tega konec. Vsak zaveden delavec ve kaj mu je storiti.

Tudi g. Moškan dobi za politično delo v prid delavstvu v občinskem odboru diplomu. Za časa volitev je skakal in obljubljal delavcem sveta nebesa. Sedaj je pa pozabil na vse obljube. Tistim, ki boljše zaslužijo kakor delavci, ki imajo po 10 Din na dan, se je znižala cena za luč za 50%, delavcem pa povišala. Sodrugi, delavci sedaj veste, kako se imate ravnati. Že l. 1924 je hotel izpodrinuti iz Marenberga isti kulturonosec s. Böhma, pa se mu ni posrečilo. S. Gomilar nam bo vedno v spominu in mu želimo obilo sreče na njegovem novem mestu. — Živel socializem.

Žerjav pri Črni. Dolgo časa se že nismo oglasili, da bi povedali naše križe in težave. Da ne bo potreba delavcem kupovati pazniku I. D. pijačo in tobak, nasvetujemo rudniku, naj mu zboljša plačo. Ker če mu delavec ne more postreči, ga pa na delu sekira. Če pa to ni zadosti, ga še počrni pri višjih. Tudi njemu nasvetujemo, da se teh manir odvadi, ker bomo drugače povedali tudi mi ta svoje. — Opazovalci.

Razno.

Iz življenja albanskih roparjev. Pokrajina okrog gornjega toka reke Radike v severno-zapadni Makedoniji, je zelo zapuščen in divja. Velikanske gole stene se dvigajo proti nebu, med gorami se skozi ozke globoke doline vijajo reke. V tem kraju ni ne železnice, ne cest, tu vladajo svobodno volk, orel in — kačak. Kačaki so roparji, ki prihajajo iz Albanije. Kakor divje koze se plazijo preko sten in zvito kakor lisica se prikradejo do vasi, kjer napadajo kmete in jim odganjajo živino. Kačaki so sirovi sinovi sirove prirode, ki ljubijo svoj krvavi in strašni poklic: ropanje in razbojništvo, v katerem so pravi mojstri. Ni to čudno,

ker se ti ljudje od roda do roda že cele veke pečajo s tem strašnim poslom. Običajno napadajo kačaki pred večerom, kako uro pred solničnim zapadom. Računajo namreč: ako so zasledovani, se boj ponoči ne more razviti, ker je zasledovanje pogoratem ozemlju silno težavno. Vrh tega pa zasledovalci navadno tudi ne poznajo dobro tamošnjega ozemlja. Sicer si pa tudi za roparji preko meje v Albanijo nihče ne upa. Hiše kačakov so majhne in silno enostavne z zelo preprostimi ognjišči. Kačak si vrže v kot malo slame in tam leži kakor pes, zaviti mogoče v kake cunje, polne uši. Kadar se pripravlja na roparski pohod, se obrije in obleče boljšo obleko, kakor da gre na svatbo. Kačak prezira smrt in ne pozna strahu. Ako ga neprijatelj nenadoma napade, ne izgubi prisotnosti duha, nego se junaško bori. Čeprav silno krvoloč in sirov, je svojim tovarišem zvest in bi prej dal glavo, nego bi jih izdal. Ako kateri v boju pade, ga tovariši ne zapuste, temveč ga mrtvega odnesejo s seboj. Ako jih v begu to prenašanje ovira, razsekajo mrliča na kose in vsak vzame po en komad ter ga neso dalje. Njihovo geslo je: Ali vsi poginiti, ali pa se vsi vrniti. Iz roparskega pohoda se kačak redkokdaj vrača prazen, ker to pomeni največjo sramoto. Nedavno so orožniki zasledovali trojico kačakov. V prvem spopadu je eden izmed njih padel. Drugega je pogodila krogla v nogo in mu prebila kost. Težko ranjenega je dvignil tretji preostali tovariš, ga naložil na rame in se spustil v beg. Med begom je ranjenec preko ramen streljal na svoje preganjalce. Tovariš ga je vlekel s seboj, dokler ni padel zadet od krogle mrtev na tla. Zaradi težke dostopnega ozemlja in velike oddaljenosti od vsake civilizacije je težko priti do njih. Kultura še ne bo kmalu prodrla med kačake, dasi so drugače ti roparji po prirodi jako bistri in razumni.

Preko 100 umobolnih na ulici. V Salisbursu v Angliji je nedavno ušlo iz blaznice 109 umobolnih, ki so dolgo časa delali po ulicah in gostilnah svoje burke in počenjali razne budalosti. Ljudje so mislili, da so to kakšni razposajeni in natrikami veseljaki ter se niso nadalje brigali zanje. Šele nazadnje, ko so v neki gostilni začeli razbijati stole in so postajali vedno opasnejši, je gostilničar iz njihovega razgovora spoznal, kako opasne osebe ima pred sabo. Poslal je po policijo, ki je nesrečnike spravila zopet v varnost.

Izdajatelj: Oblastni odbor SSJ za Slovenijo.

Odgovorni urednik: France Svetek.
Tisk J. Blasnika nasled. v Ljubljani.

hbirajte nove naročnike!

En gros

Letna trikotaža, nogavice, galanterija in drobnina

Gaspary & Fanning

Maribor, Aleksandrova cesta šte. 48

En gros

Najelegantnejši in najtrpežnejši pa tudi najcenejši so čevlji

„VOIKA“

Platneni ženski čevlji vseh barv	Din 90—
Tenis	130—
Damski šeuro	195—
Moški šimi in ameriški	220—
Otročji usnjati	30—
Svilene novavice	32—
Svilene flor nogavice	25—
Moške nogavice	13-59

Samo pri

„VOIKA“ LJUBLJANA,
KREKOV TRG ŠT. 10.